

nohry ND v Praze. V r. 1969 odchází na vlastní žádost do Československé televize a r. 1979 do důchodu. Jeho externí spolupráce s televizí začala od počátku vysílání v r. 1953. Od jejího vzniku tam pracoval jako redaktor, dramaturg, herec, scenárista i režisér; zároveň i externě přednášel na Fakultě žurnalistiky UK a na FAMU. Významné působení K. Pecha bylo i v rozhlasu: od r. 1946 externí autor, dramaturg a režisér zábavných a vzdělávacích pořadů, pásem i seriálů, mj. byl i rozhlasovým interpretem (spolu se svým přítelem K. Högresem) a režisérem cestopisných reportáží Hanzelky a Zikmunda. Můžeme jej označit i za průkopníka tradice rozhlasového magazínu. Na 100 hodin vysílání jeho nejznámějšího rozhlasového pořadu „Beseda Rozhlasových novin“ (1946–48) vysílaného živě došel celý milion dopisů posluchačů. Pro brněnskou stanici připravil seriál „Tajemství slovenštiny“.

V rozhovoru u příležitosti 80. narozenin řekl: *„Ted jsem dopsal dvacetiminutovou veršovanou hru ' Válka žab a myši ' . Je to taková parafráze na Homéra. Ještě tu mám jednu rozhlasovou hru. Jmenuje se ' Odstřelovač ' . 15 minut odehrávajících se v Sarajevu – beze slov. A přeci je zcela jasné, o co jde. Dvanáct výstřelů a čtyři mrtví. A pracuji ještě na jednom projektu, který jsem nazval ' Neviditelná stěna ' . Bude to rozhlasová hra nebývalého druhu.“*

Nenapravitelný optimista a člověk plný tvůrčí a energetické nápadů, obdržel v listopadu 1996 cenu Senior Prix 96 za dlouholetou činnost v oblasti záznamů uměleckých výkonů. A na festivalu rozhlasové tvorby Prix

Bohemia Radio 96 převzal cenu za celoživotní dílo. Představil zde netradiční hodinový feature, hru dokumentů nazvanou „Konec udavače“, ze které vyjímáme závěrečnou pasáž: *„Udavačství, udávání, špiclování, donášení, práskačství. Práskačství má v zemích koruny české odvěkou tradici. A nejen práskačství. Také lezení do zadku. Komu? – Moci! Servilnost, podlézavost, patolízalství, které se snaží často bezcharakterním způsobem mocným zavděčit. Je v každém z nás, aspoň trochu.“*

(Z rozhlasového pořadu „Dva na jednoho“ 1998)

K. Pech je autorem TV pořadů a cyklů, např. Tajemství řeči (1969), Tajemství výchovy (1969), Tajemství záhadného nápisu (1970), Tajemství země Nippon (18 pokračování se Šimako Muraiovou, 1970), Tajemství domova (1977), Krajané a rodáci (1985), Aby tělo nebolelo (1988); pro TV Ostrava film Co Karel Čapek fotografoval.

Z hereckých rolí připomínáme např.: Vrchlický – Fibich: Námluvy Pelopovy (hlasatel, 1950), Tyl: Tvrdohlavá žena (Pan Vydřiduška, 1952), Goethe: Ifigenie na Tauridě (Arkas, 1954), Wilde: Jen o chlup (hlasatel, 1967).

V roce 1995 vstoupil do televizní Dvorany slávy, ale neoddával se odpočinku, v jeho hlavě i stále doplňovaném archívu bylo množství nápadů. K. Pech byl vynalézavým objevovatelem zajímavostí, neúnavným pozorovatelem a komentátorem života ve všech jeho podobách, mistrem dramatické zkratky.

Mgr. Karel Tejkal

Pechovy poetické bomby

Bylo to naše poslední setkání. Karel Pech seděl na lavičce konečné stanice autobusu MHD 173 v Točné a vysvětloval dvěma klukům, jaký byl Karel Čapek velký spisovatel a jak krásnou češtinou psal. Kluci, zdálo se mi, měli větší zájem o lahváče pod lavičí, ale přemohli se a poslouchali. Sisyfos dokončil dílo příjezdem autobusu, kluci odjeli a on s dvoukolákem vlastní konstrukce se vydal na cestu do krámečku paní Marvalové nakupovat.

Ten obchod byl i naší tajnou schránkou, tam mi Karel Pech nechával vzkazy, dopisy i podklady k pořadům. Ten poslední pro nedělní Dobré jitro – setkání s Japonkou paní Šumalo Kuzui. Mnozí si ještě pamatují televizní seriál, v němž oba vystupovali. Páně Pechovy poznámky pro náš rozhovor jsou psány na kartičkách osmerkové formátu, makulaturách (na rubu se dá poznat scénář někdejšího rozhlasového pořadu), a je jich celkem 36 plus poznámky organizační o místě a hodině setkání. Sepnuty jsou patentně v levém horním rohu, pečlivě očíslovány, na jednom lístečku třeba jenom tři slova. Ale slibující: „Rozdíl mezi Hikari a harakiri“ s následnými pravidly rituální sebevraždy, „bramborák na Staromáku pod orlojem za 3000 dolarů, plnicí štětec napíše Česko“, „Bašó – poetické bomby“ atd. Na kartičce číslo 3 neopomněl připomenout: „Pech v rozhlasu od 1937 = narozen Tejkal“.

Pečlivost, zdálo by se, v dnešním rozhlasovém světě mikrofonu, telefonu a cédečka, zbytečná až marnotratná. Pečlivost, která nás někdy uváděla až v zoufalství. Připravoval třeba pořad pro děti o podmořských výzkumech. Pro odpolední čas, půlhodinku, běžnou práci, žádnou „festivalovku“. Dialogy pečlivě vystavěny, věty, v nichž nebylo možno ani nutno škrtat, zvuky. Obyčejné předěly – šplouchání moře. Který autor by každý z nich důkladně charakterizoval, popsal, zda je tichý, bouřlivý, mohutný, vzdálený! Karel Pech si tu práci dal a režisérovi, sobě, jenom práci přidělal.

Pedant, puntičkář, napadne možná někoho. Suchar. Jak rád to vyvrátím! Stejně jako z Matulovy reportáže „Srdce Petra Bělousova“ učili jsme se my, zrození v čase, kdy on už to dělal, z „Besed Rozhlasových novin“. Vysílaly se od září 1946, byl to zajímavý, poutavý, vynalézavý kaleidoskop zajímavostí, účinkovali například Václav Voska, Jan Pivec, František Filipovský, Josef Kolář a – Pechův jezevčík Ferda z Karlína. Týdně autoři pořadu dostávali i přes 20 000 odpovědí na soutěžní otázky. Ten jezevčík se stal stejně populární jako pečlivě vybrané série šplouchů do pořadu o moři.

Jenom z pečlivosti, vědění, chápání posluchače a hravé fantazie mohly vznikat Pechovy nezapomenou-

telné pořady. On si hrál s námi, s posluchači, i sám se sebou.

A nedal si pokoj ani doma. Od roku 1960 nasbíral přes 400 kreseb vracbů. Úkol „nakreslete bez rozmýšlení vracbe!“, zadal například Janu Werichovi, Elie Wieselovi, Vlastě Chramostové, Karlu Schwarzenberkovi, Hugo Haasovi, Jaroslavu Seifertovi, Friedrichu Dürrenmattovi. Nikdo neodmítl. Nebo – doručovatelka tisku na

Točné, kde jsme si přes údolí hleděli do oken, hlásila svůj příchod vyzváněním signálu morseovky zvonkem u vrátka, aby pan Pech věděl, kdo přichází a co přináší.

Karel Pech si hrál s životem téměř devět desítek let. Potěšil jistě sebe i nás, s nimiž a pro něž vysílal.

Ti kluci na zastávce mu naslouchali, dokud autobus nepřišel. A když se s Karlem Pechem loučili, pozdravili. No slyšel to někdo!?

PhDr. Aleš Opekar, CSc.

Vladimír Truc – 75 let života a 45 let v rozhlasu

* 9. 6. 1932 Praha

Je tomu již 45 let, co se Vladimír Truc (9. 6. 1932) stal redaktorem hudebního vysílání Československého rozhlasu. Předtím i během své rozhlasové práce působil jako klavírista a dirigent nebo autor řady šansonů, kabaretních písní a scénických hudeb.*

Vladimíra Truce můžete dodnes na chodbě budovy instituce, kterou tak dobře zná a s níž sdílel mnohé významné události, potkávat. Stále přispívá do mnohých programových řad. Jeho příspěvky jsou charakteristické rozhledem, nadhledem, souvislostmi i kritickým přístupem.

Bylo mi potěšením, položit svému předchůdci ve funkci vedoucího Redakce jazzové a populární hudby (dříve Redakce malých hudebních žánrů) několik otázek.

Pane Truci, studia hudební vědy a estetiky jste dokončil v polovině padesátých let. Jaká byla tehdy atmosféra mezi absolventy vysoké školy, jaké byly možnosti zapojit se do praxe?

Studoval jsem dějiny hudby a estetiku na začátku 50. let a mezi mými spolužáky bylo několik pozdějších významných muzikologů – Jiří Pilka, Milan Kuna, Tomislav Volek, Oldřich Pulkert a další. Doznávám, že jsem nesledoval vědecké cíle a více mě vždy přitahovala hudební praxe, konkrétně svět hudby populární v celém rozsahu jejího žánrového spektra. V pozdější činnosti rozhlasového redaktora jsem využíval schopnost objektivního nadhledu a estetického hodnocení různých hudebních fenoménů, kterou jsem studiem získal.

Co vás bavilo víc, hrát na klavír, vytvářet vlastní hudbu nebo pouštět a komentovat nahrávky jiných autorů a skupin?

Bavilo mě všechno – měl jsem příležitost podílet se na množství rozhlasových či televizních pořadů. Rád jsem improvizoval, doprovázel zpěváky populární i vážné, vytvářel šansony pro herce, psal scénickou hudbu k rozhlasovým hrám, dirigoval studiové orchestry atd. Rozhlasová profese mi přinesla nové programové úkoly a naučil jsem se možná dnes poněkud nedoceňované „umění hudební koncepce“ – sestavit hudební pořad, splňující atributy logiky, dynamiky, pestrosti i atraktivitu. V rozporu s tendencemi, přisuzujícími populární hudbě funkci výplně mezi dalšími žánry, jsem se snažil neupírat ani jednoduché písničky její místo ve výčtu

ostatních kulturních hodnot. Rozhlas mi poskytl celou škálu činností koncepčních i uměleckých, které jsem doslova miloval a s nadšením naplňoval.

Jaké bylo vaše zaměření v počátcích vaší rozhlasové práce a jak se v průběhu času vyvíjelo? Měl jste možnost vyjíždět na zahraniční cesty?

K rozhlasu jsem měl vztah dávno předtím, než jsem se stal jeho pracovníkem – byl jsem poměrně často zván k improvizacím a ke spolupráci na pořadech literárně-dramatických. V srpnu 1962 mi nabídl tehdejší šéf Redakce malých hudebních žánrů Dalibor Basler místo redaktora a svěřil mi spolupráci s Redakcí humoru a satiry. Mým prvním úkolem byla programová účast na sobotním pořadu Jiřího Štuchala „Šťastnou cestu“, na který pamětníci dosud rádi vzpomínají. Podílel jsem se mimo jiné na sérii legendárních „Silvestrů“ i na dalších hudebně-slovesných pořadech. Přišel jsem do rozhlasu v začátku inspirativních let šedesátých, kdy se v kultuře – a nejen u nás – mnohé uvolňovalo, vznikala malá divadla a populární hudba dostávala nové svěží tvary. Později jsem pracoval na celé řadě vlastních pořadů například „Melodie z mládí“, „Čas rytmu a melodií“, několik let jsem s ostatními kolegy připravoval hudební složku „Ranního bloku“, rád vzpomínám na pořady s Karlem Mastným, Otou Nutzem a dalšími vynikajícími moderátory. Řadu let jsem se podílel na vysílání „Kolo-toče“ a jsem pyšný na to, že na jeho začátku stále zaznívá znělka, kterou jsem před léty pro tento pořad vyrobil. Po roce '89 jsem se stal vedoucím Redakce populární hudby a zástupcem šéfredaktora tehdejší Hlavní redakce hudebního vysílání Jindřicha Felda. Začal jsem pak po reorganizaci rozhlasu pracovat na pořadech stanice Vltava a po určitém čase se podařilo vybudovat na tomto okruhu Redakci jazzové a populární hudby, která své programové úkoly plní dosud na vysoké úrovni. Pokud jde o cesty do zahraničí, účastnil jsem se koprodukčních pořadů s Rakouským a později i s Maďarským rozhlasem ve Vídni a v Budapešti jako klavírista i hudební dramaturg. Teprve v posledních letech své aktivní činnosti jsem se účastnil sekčních jazzových schůzek EBU v Kodani, Stockholmu a v Montréalu.

Když porovnáte možnosti a způsob práce v dnešním studiovém domě Českého rozhlasu s technikou

v době vašich začátků, co vám při takovém srovnání napadá?

Technologie rozhlasové práce prošla přímo závratným vývojem, a to především zásluhou digitalizace a počítačové techniky. Nedávno jsem vyprávěl technikům při natáčení o střihání pásků v rychlosti 76, které jsem v praxi poznal, což dnes připadá jako stěží uvěřitelná prehistorie. Obdivuji možnosti, které poskytuje soudobá rozhlasová technika, kdy odpadá práce s přetáčením na pásy či Dat kazety a hudební signál se přejímá přímo do rozhlasových digitálních systémů – vše je rychlejší, operativnější, bez zbytečných technických poruch. Obdivuji i zručnost rozhlasových techniků, s jakou zvládají kdysi netušené pracovní aktivity. Sám jsem neušel počítačovému kouzlu a pořady, které jsou mi svěřovány, vytvářím doma na svém notebooku, neobešel bych se pochopitelně bez komunikačních možností Internetu.

Co považujete za svůj dosud největší úspěch?

Velice si vážím toho, že jsem měl příležitost spolupracovat s vynikajícím režisérem, nedávno bohužel zesnulým Jiřím Horčičkou. Podílel jsem se jako autor scénické hudební složky na několika jeho inscenacích a zvláště vzpomínám na čtyřdílný cyklus „Vojna a mír“

podle díla L. N. Tolstého. Spolupráce s tímto klasikem rozhlasové režie byla pro mne nezapomenutelným zážitkem. Rád ovšem vzpomínám i na mnohé úspěšné pořady hudební. Pokud jde o aktivity interpretační, velice rád jsem spolupracoval s herci – řadu let jsem doprovázel Josefa Beka při jeho recitálech a stejně tak jsem doprovázel Ljubu Hermanovou, s níž jsem natočil LP desku a napsal pro ni několik písní. S pocity obdivu i smutku vzpomínám i na Ladku Kozderkovou, která by jistě byla hvězdou současného muzikálového boomu.

Jak vidíte budoucnost rozhlasového vysílání?

Budoucnost rozhlasového vysílání vidím v jeho nenahraditelných možnostech intimního kulturního sdělení. Pravděpodobně se jako instituce zmenší a více programově diversifikuje a zintenzivní, což televizní nabídka neumožní.

Máte nějaké životní krédo nebo přísloví, v jehož platnost věříte?

Nemám nějaké ustálené přísloví ani přesně formulované krédo, ale vážím si opravdovosti, upřímnosti a ryzosti vztahů mezi lidmi. Stejně tak si vážím a oceňuji plody inspirované umělecké tvorby, ať už je z kteréhokoliv místa imaginárního žebříčku kulturních hodnot.

Mgr. Jan Sulovský

Vladimír Týřl – dvojí výročí

*** 15. 6. 1922 Praha**

V letošním roce uplynou hned dvě výročí divadelního ředitele, činoherního a rozhlasového režiséra, dramaturga, redaktora a autora Vladimíra Týřla. Zemřel před deseti lety a 15. června letošního roku by oslavil pětáosmdesátiny.

Svou lásku a celoživotní orientaci rozdělil Vladimír Týřl rovným dílem mezi divadlo a rozhlas. Po skončení války až do podzimu roku 1963 pracoval kromě jiných jako režisér v karlovarském a opavském stánku Thálie, v sezóně 1953–1954 řídil pizeňskou scénu a v letech 1960–1963 Beskydské divadlo v Novém Jičíně. V letech 1963–1972 působil jako režisér Československého rozhlasu Ostrava v pobočném studiu v Olomouci. Po srpnové okupaci musel společně s mnoha dalšími olomoucké studio opustit a byl v následujících letech donucen pracovat v kultuře vzdálených profesích. Nezlomilo ho to však. Nepřestával psát a publikovat články pod propůjčenými jmény. Spolupracoval s ochotnickým souborem ve Velké Bystřici, který dovedl k nebyvalým úspěchům. V roce 1994 se pak nemalou měrou podílel na vzniku slovesné redakce Českého rozhlasu Olomouc. Vytvořil celou řadu pozoruhodných rozhlasových děl, a to jako režisér i jako autor. Patří mezi ně např. pořady z juvenilí Jiřího Wolkera, z veršů Jiřího Ortena, Jaroslava Seiferta a dalších. Vytvořil např. rozhlasovou

† 20. 4. 1997 Olomouc

kompozici podle básnické skladby Popelka nazaretská Václava Renče nazvanou „Kdo za ním půjde?“ nebo rozhlasovou podobu hry stejného autora „Císařův mim“. Jako režisér je rovněž podepsán pod rozhlasovou adaptací hry Karola Wojtyly „Před zlatnickým krámem“ a pod mnoha dalšími díly.

Měl jsem to štěstí pracovat od roku 1994 až do jeho smrti po jeho boku v obnoveném studiu Českého rozhlasu Olomouc. Všichni, kdo jej znali, věděli, že je to studnice vědomostí, člověk s vytříbeným vkusem a vysokými profesními i etickými nároky. Rozhlas byl pro něj chrámem. Proto často plísnil pokřikující redaktory na chodbách studia. Byl přísný k sobě i druhým. Nenáviděl lajdáctví a šlendrián jakéhokoli druhu. Vladimír Týřl byl ale kromě jiného i člověkem s jemným inteligentním humorem a skvělým vypravěčským talentem. Miloval rozhlas jako jedinečné a nezastupitelné médium a učil této lásce i své nástupce.

Pamatuji si, že ještě než odešel naposledy do nemocnice, přicházel do rozhlasu, kde si sedl za svůj stůl a dlouho se díval do zdi. Nedal najevo bolesti, i když je musel mít. Těžké nemoci však nakonec po statečném zápase přece jen podlehl.

I když Vladimír Týřl před deseti lety zemřel, je stále s námi prostřednictvím svých pořadů.

Mgr. Libor Soukup

Dva bývalí – ale vzhledem ke stále trvajícím cílům externí spolupráci vlastně i současní – kolegové z Českého rozhlasu České Budějovice slaví v červnu letošního roku pětasedmdesátiny. Ludvík Mühlstein (nar. 16. 6. 1932), Otakar Bílek (nar. 29. 6. 1932) – oba narození ve stejném roce i měsíci, oba „poznámenáni“ láskou k rozhlasové práci a svým způsobem i dobou, ve které jim bylo souzeno v rozhlase pracovat a tvořit.

Jejich profesní rozhlasové osudy se tu a tam proplétají, ale na mnoho let i vzdalují, oba zažívají v rozhlase dobré i zlé a oba stále aktivně dodnes v rozhlase tvoří.

Oba také našťástí souhlasí s mou prosbou připomenout při příležitosti těchto narozenin svá rozhlasová léta a alespoň zčásti tak podkrýt dobu relativně nedávnou, přesto v porovnání se současnou rozhlasovou realitou tolik vzdálenou.

Moc jim za to oběma děkuji a přeji mnoho sil, energie, zdraví a radosti i v příštích letech.

Otakar Bílek * 29. 6. 1932 Kaplice, okr. Český Krumlov

Otakar Bílek nastupuje do českobudějovického studia Československého rozhlasu na podzim roku 1951 jako asistent režiséra Miroslava Kalného. Ten ho velmi brzy zasvěcuje do rozhlasové praxe a stává se jeho učitelem a vzorem. Tato – jak sám vzpomíná – někdy dosti strastiplná, nelehká škola pod dohledem citlivého a cílevědomého „učitele“ nese rychle své ovoce v podobě činoherní prvotiny z roku 1953 „Modrý křížník“ – byla vytvořena pro pražskou redakci dětí a mládeže. Nadějný start ale brzy zpomalí události související s první českobudějovickou „rozhlasovou bouří“. Krátce po méně nové reformě v roce 1953 probíhá ve studiu na základě udání personální komunistická „čistka“. Okamžitou výpověď dostává režisér Kalný, studio opouští literární redaktor Ivo Fischer. Režiséry Bílka a Mühlsteina zachraňuje nástup na dvouletou vojenskou službu. Po dvou letech se oba vracejí „očistěni válkou“ zpět do rozhlasu. Mühlstein jako literární redaktor, Bílek jako režisér a vedoucí výrobní skupiny (3 režiséři, asistentka režie, hlasatelé). V této době určitého politického uvolnění se v českobudějovickém studiu natáčí jedna činohra za druhou. Umožňuje to jednak znamenitá rozhlasová profesionalita herců Jihočeského divadla, velkou zásluhu na tom však také má pražská dramaturgie rozhlasových her. Jenom v Bílkově režii bylo v období let 1956 až 1970 natočeno přes 90 titulů rozhlasových činohr, řada čteb na pokračování a nemálo literárních pořadů, určených nejen pro krajové vysílání.

To už se ale přiblížil osmašedesátý rok a s ním sice nezapomenutelný, ale nadlouho bohužel poslední svobodný vysílací týden. Brzy poté museli někteří tvůrčí pracovníci z politických důvodů odejít. Jedním z nich byl i režisér Otakar Bílek. V následujících letech působil v Alšově jihočeské galerii na Hluboké jako odborný pracovník pro mimovýtavní činnost.

Vynucenou „rozluku“ režiséra a rozhlasu změnil až rok 1989. Otakar Bílek se vrací do Českých Budějovic na své původní místo režiséra, které zastává až do odchodu do důchodu 7. 1. 1994. Ani tento rok však neznamená konec jeho působení v této instituci. Vedle pedagogické a publikační činnosti pracuje dále na dílčích režijních a redakčních projektech a samostatnou

kapitolou, ve které může být naplno zúročena jeho znalost dřívějších rozhlasových tvůrců, interpretů, ale i jednotlivých slovesných realizací, je program postupné digitalizace rozsáhlého rozhlasového analogového zvukového archivu. Vždyť v něm sám má kromě čteb a publicistických nebo dokumentárních pořadů přes 100 titulů rozhlasových her a dramaturgií. I s ohledem na neplánovanou dvacetiletou přestávku je to rozhodně úctyhodná stopa v historii regionální rozhlasové slovesné tvorby.

Výběr rozhlasových prací:

Dramatizované četby na pokračování:

K. Kostermann: Na vejminku
J. Frejka: Outěchovice
A. Dumas: Dáma s kaméliemi
J. Kožík: Největší z Pierotů
J. Mach: Hvízdavý Dan
W. Eastlake: Hájili jsme hrad

Rozhlasové činohry:

A. de Musset: Se srdcem divno hrát (1957)
V. K. Klicpera: Ptáček (1957)
V. K. Klicpera: Zlý jelen (1957)
J. Rémy: Kdyby všichni chlapi světa (1959)
R. B. Sheridan: Soupeři (1960)
G. Sós: Tři přání (1960)
J. Körber: Svatba v černém (1961)
J. Sommerfeld: Jen malý kousek místa (1961)
Z. Posmyszová: Pasažérka z kabiny 45 (1962)
N. Locher: Vzorek (1964)
E. Solari: Tunel (1965)
J. Jakobson: Zlatá svatba (1965)
C. K. Saunders: Pohlazení slunce (1967)
G. Hofman: Starosta (1968)
A. Frank: Úplná pravda (1970)
J. Bouček: Případ Aufenberg (1991)
Z. Psůtková: Precedens (1992)

Ludvík Mühlstein

O sobě

* 16. 6. 1932 České Budějovice

Do služeb Československého rozhlasu v Českých Budějovicích jsem vstoupil na jaře 1951 – a zůstal mu věrný po celý život. Jako sotva dvacetiletý adept rozhlasového umění jsem tenkrát toužil co nejdříve odkrýt všechna tajemství magického mikrofonu. Zvuk opanoval můj život, mluvené slovo se stalo ostře sledovanou disciplínou. Zvoněly verše, lákaly dramatické reportáže. Krajská stanice nabízela všestrannost. A já toho využil. Líbila se mi práce v literární redakci, zažil jsem shon ve sportovní rubrice, ale přednost přece jen dostala režie: tříbení hereckého výrazu, práce u mikrofonu s dětmi. Ohlédnu-li se zpět, zjišťuji, jak úchvatný fenomén je rozhlas. Režisér krajské stanice odbavoval mnohdy všechny náročnější pořady, poezii, literární pásma, dokumenty, ale i rozhlasové scénky, kabarety a v neposlední řadě také estrády, vysílané často živě.

Zpočátku jsem měl obrovskou výhodu, že výrobní skupině šéfoval Miroslav Kalný, všestranný rozhlasový kumštýř, syntetický rozhlasák, moderátor, herec a především vynikající režisér. Být po jeho boku při natáčení činoher, to byla nedocenitelná praktická škola. Kalný v té době vnesl do rozhlasové režie neotřelé prvky. Natáčel třeba mimo studio v exteriérech. Strhující jezdeckou bitvu v Čapajevovi snímal rozestavenými mikrofony na vojenském cvičišti a hlavní hrdina, herec Otto Hradecký, provolával své vojevůdcovské pokřiky ze hřbetu koně.

Kalný ovládal také sportovní reportáž. To on ovlivnil můj reportážní růst. V samých začátcích mě s reportážním vozem zavezl za Budějovice k Suchomelskému jezu a tam mě přiměl reportovat průjezd prvních lodí – kánoí v tehdy populárním vodáckém maratónu České Budějovice – Praha. Byla to nevdědná sportovní disciplína, ale Kalný čekal, jak se s obtížným úkolem vyrovnám. Naštěstí jsem uchopil příležitost za pačesy. Na jedné z lodí projížděl vltavskými peřejemi známý budějovický houslista a herec Jiří Císler se svým nerozlučným partnerem v lodi Fukou. Několik kilometrů po startu dvojice vedla, bylo o čem zpravit posluchače. Jindy Kalný poslouchal mé reportáže ze zimního stadiónu a podroboval je často výstižné kritice. Snad jen díky němu jsem byl pozván na týdenní soustředění sportovních reportérů do Brna, kde jsem se ocitl mezi populárními osobnostmi, známými z rozhlasových sportovních přenosů. Stanislav Sigmund, Gabo Zelenay, Miloš Zouhar, Lubor Tokoš, Vít Holubec, Miloslav Holman a další, to byla úžasná sešlost mající co říci mladému adeptu rozhlasového kumštu. Tenkrát v Brně začala má pětadvacetiletá éra sportovního reportéra, která vyvrcholila později pravidelnou účastí v pořadech S mikrofonem za hokejem. Rád bych však připomněl, že řadu hodin jsme odvysílali i na vlnách českobudějovického studia spolu s Vladimírem Váchou, Rudou Erhartem a Pavlem Kroneislem. Zažili jsme s českobudějovickým

hokejem dobré i zlé, prošli jsme hubenými léty ligových bojů, sítím kvalifikací, ale byli jsme též svědky slavných návratů týmu do ligy i výkonnostních vzestupů.

V roce 1956 jsme spolu s Otakarem Bílkem založili dětský dramatický rozhlasový soubor. Vůbec jsem tenkrát netušil, že soubor bude tak trochu mým rozhlasovým osudem, vždyť jsem ho pak vedl dlouhých čtyřicet let. Byl po vzoru pražského Dismanova souboru studnicí dětských hlasů, vystřídaly se v něm za ta léta desítky a jistě i stovky chlapců a děvčat. Byla to skvělá příprava pro vysílání, zdokonalovali se v mluveném projevu před mikrofonem a byli připraveni pro malé i větší role, ať už v méně náročných dětských pořadech, anebo také ve scénkách a hrách. Nemohu zapomenout na neúnnavnou plí souboru v nácviku sborové recitace. Formoval se snad dva tři roky a přenesl jméno českobudějovického studia také na pódium Wolkrova Prostějova v šedesátých letech. Třikrát tam ve svém oboru zvítězil. Vyjžděli jsme s chlapci a děvčaty také do terénu na reportážní cesty. Natáčeli jsme o starých řemeslech, navštívili jsme plavební kanál i koňku, Stifterův pomník, ale i neznámé přírodní kouty a stezky.

Mnohé hříčky a scénky, vysílané Československým rozhlasem, se pojednou točily především v Budějovicích. Na vlnách Prahy vznikla populární „Modrá pětka“, která mladým posluchačům nahradila Foglarovy Rychlé šípky, a představovali ji kluci a děvčata z našeho souboru. Podíleli jsme se také na natáčení „Prázdnin na Vltavě“.

V roce 1996 jsem přijal Cenu generálního ředitele Českého rozhlasu za mimořádný dlouhodobý přínos pro Český rozhlas. Předal mi ji Mgr. Vlastimil Ježek 11. prosince 1996 v Praze.

Jako člen České ornitologické společnosti jsem často spolupracoval s pražskou redakcí vědy a techniky pro mládež, zejména s pořadem „Meteor“. Pro českobudějovickou fonotéku jsem při každé příležitosti po dlouhých třicet let pořizoval nahrávky ptačích hlasů v přírodě. Plížíl jsem se za ptáky roklemi a podél potoků, třásl se zimou pod tetřevími tokaništi v šumavském ranním kuropění, plul pramicí k rákosnatým jezírkům, mířil do zimních lesů za kantilénou křivek a řehtačkou ořešníků. Tam všude jsem v tichosti nastavil mikrofon přírodě. Proto má dnes rozhlasový archiv v Českých Budějovicích na sto záznamů ptačích hlasů. Je to dokument o existenci ptáků, žijících na jihu Čech v druhé polovině dvacátého století.

Rád vzpomínám na cyklus svých pořadů o Emě Destinové. Ve výpovědích prostých lidí ve Stráži slavná zpěvačka opět ožila.

V současnosti usiluji o kultivovanou mluvu dětí v moderátorské školičce. Pokud jde o psaní, k dosavadním devíti snad brzy přibude ještě jedna knížka s přírodní tematikou.

PhDr. Jiří Kamen

Jiří Melíšek

* 16. 6. 1932 Praha

Všechno začalo v rozhlase (pokus o medailonek Jiřího Melíška)

„Já jsem byl takový dítě ze Žižkova,“ vypráví Jiří Melíšek v jednom rozhlasovém rozhoru, *„chtěl jsem být stále dítětem, netušil jsem, že to jednou skončí, poněvadž na Žižkově být dítětem, být klukem na Žižkově, chodit do rvaček s Olšaňákama a s Karlíňákama a teď si dávat furt přes hubu, to je nádherná škola pro život.*

Bydleli jsme na Žižkově, a tam bydleli kasaři, valchaři, zlodějové a já jsem vždycky záviděl klukům, že říkali, jo můj táta ten je zavřenej za pokus o vraždu. Já to neměl, ale měl jsem tatínka hudebníka, hrál na buben a byl to excentrický bubeník. A jednou když mě Franta Čuba, můj soused říkal: Můj táta už je počtvrtý zavřenej. Tak já jsem říkal: A můj fotr, můj fotr hraje na buben zavřenej ve zlatý kleci v baru Lucerna. Tím jsem ho úplně utřel. On potom později jako z té klece vylezl a dal se na psaní filmů.“

Na přesné datum, odkdy byl zaměstnaný v rozhlase, si prý nevzpomíná. Do rozhlasu přišel někdy v padesátých letech. Vystudoval FAMU a dostal umístěnku do zahraničního vysílání, do jihoamerické sekce, protože ve svém životopisu uvedl, že umí anglicky.

V rozhlase potkal Zdeňka Jirotku, autora Saturnina, který tam vedl redakci humoru a satiry. Jiří Melíšek měl za sebou jistou průpravu: publikoval povídky v Dikobraze. Také byl synem Karla Melíška, autora scénářů dvaceti celovečerních filmů, například Otce Kondelíka a ženicha Vejvary, Falešné kočičky, třiceti operet a bezpočtu písniček. A tak ho Jirotko angažoval.

V rozhlasové redakci humoru a satiry začala Melíškova kariéra scénáristy, spisovatele a novináře. Rozhlasovou stopu nalezneme i v jeho nerozhlasových prózách nebo filmových scénářích, projevuje se v krátkých větách, v úsporném vyjadřování a v takřkajícím přesném zacílení na určité publikum. Jiří Melíšek mi nedávno vyprávěl, že v průběhu rozhlasových veřejných nahrávek se naučil komunikovat s publikem. Napůl v žertu mi řekl, že nejlepším publikem jsou vojáci a zdravotní sestřičky (sedící spolu v hledišti) a děti.

Píše lehce, s šarmem. Pro Melíškovu lehkost psaní platí všechny klady a zápory tohoto způsobu tvorby. Je mistrem komické zápletky. Jeho rozhlasové scénky pobavily už několik generací, film *Ať žijí duchové!*, k němuž napsal scénář, patří k neúspěšnějším českým filmovým komediím, postava robota Emila se zapsala do dětství jedné generace, autor těchto řádků k ní patří. Je auto-

1953–69 a po roce 1990 redaktor a dramaturg redakce zábavných pořadů; autor několika set rozhlasových scének, skečů, humorných povídek i her. 1970–89 svobodné povolání, psal knihy, scénáře k filmům a muzikálu

rem Hurvínkových libret. Nedávno Česká televize reprízovala Melíškovy televizní seriály *O zvířatech a lidech* a *Slavné historky zbojnické*. Fenoménem šedesátých let byly rozhlasové Silvestry, které svou sledovaností porážely televizi (v době jeho působení v rozhlase se podílel na přípravě všech silvestrovských pořadů a na převážné většině kabaretů). V současnosti něco nepředstavitelného.

Asi nejvýznamnějším Melíškovým počinem jeho rozhlasového období je cyklus pořadů „Táto, povídej“, který celý jeden rok natáčel s Janem Werichem a jeho dcerou Janou. V roce 70 dal spolu s kolegy z redakce humoru a satiry Daliborem Pokorným výpověď. Jenže v normalizovaném rozhlase ji nový vedoucí Karel Bradáč nepřijal a vyhodil je sám. Po roce 1989 se Jiří Melíšek na čas do rozhlasu vrátil.

Osobnost a osobitost Jiřího Melíška dotvářejí jeho přátelství. K jeho přátelům patří (v mnoha případech bohužel patřily) významné osobnosti české kultury. Za všechny připomenu alespoň Miloše Kopeckého. Melíškova svědectví o složité hercově povaze, jejich korespondence, je mimořádně cenná.

„Chodil jsem na FAMU a kamarádil s Milošem Formanem. A byli jsme ve Slapech v takovém hotýlku spolu a se psem, a ta Rajda byla fantastická, potápěla se do třímetrový hloubky, a najednou začala místo mě milovat toho Miloše Formana, poněvadž on měl charisma nejen na ženský. Tu Rajdu si přišel půjčit a už mně jí nikdy nevrátil. Já můžu opravdu veřejně prohlásit, že nositel tolika Oscarů mně ukradl psa.“

K Jiřímu Melíškovi neodmyslitelně patřila i jeho žena Olga, také v jejím případě musím bohužel použít minulý čas. Melíškova kniha *„Jak se chodí s manekýnou“* vypovídá svérázným způsobem, s příznačnou lehkostí psaní, o jejich vztahu.

Včera jsem četl filmovou povídku Jiřího Melíška *Američan v Praze*. Američan v Praze vyhrál před pěti lety jakousi barrandovskou soutěž. Ale k napsání scénáře zatím nedošlo. Autora povídky inspirovaly zážitky spisovatele Jiřího Muchy, který ve spojenecké uniformě se z Plzně vypravil do Prahy, kde ještě bojovali Němci s povstalci. Jiří Mucha také patřil mezi přátele Jiřího Melíška. Lehkost vyprávění se v povídce *Američan v Praze* spojila s velkými dějinami. Zdá se mi, že jde o šťastné setkání.

Mgr. Eva Ješutová

Ota Bednářová

* 18. 6. 1927 Praha

Rozhlasová a televizní novinářka, scenáristka a publicistka – taková je stručná charakteristika u jejího jména ve slovnících. V mém případě první asociací při vyslovení jména Otty Bednářové je Charta 77. Tehdy poprvé jsem ji výrazněji zaregistrovala a utkvěla mi v paměti, snad i pro neobvyklé křestní jméno.

O. Bednářová (Beránková, roz. Šmirousová) se narodila 18. června 1927 v Praze. V letech 1938–46 vystudovala reálné gymnázium v Praze, od roku 1947 do r. 1948 byla zaměstnána jako úřednice v ČKD Vysočany, v r. 1948 krátce pracovala rovněž jako úřednice na okresním sekretariátu KSČ Praha 8 a v letech 1949–50 jako dělnice v Tesle Hloubětín.

V Československém rozhlasu působila celkem 13 let (1950–1963) a za tu dobu prošla několika redakcemi. Do redakce zpravodajství tehdejšího Československého rozhlasu nastoupila v r. 1950, v letech 1951–53 vedla ranní zpravodajské pořady. Ve zpravodajství setrvala do r. 1953. Od r. 1955 do roku 1959 pracovala jako redaktorka zemědělské redakce, v letech 1959–60 v redakci vysílání pro ženy. Od r. 1961 do dubna 1963 působila ve vnitropolitické rubrice politického vysílání. Na krátký čas (duben – červenec 1963) ji vyměnili za redakci vysílání pro děti a mládež. Přechodem do Československé televize na dlouhou dobu ukončila své rozhlasové působení.

Ve své redakční práci se zaměřovala zejména na sociální problematiku a výrazně se podílela na vzniku a tvorbě tzv. problémových pořadů, které si kladly za úkol hledat odpovědi na bezpráví a křivdy, páchané na lidech pod rouškou „šťastného“ života v socialismu. Tyto pořady zahájily liberalizaci rozhlasového programu a byly předzvěstí demokratizačního procesu r. 1968. Ve svých rozborových kriticky zaměřených pořadech se O. Bednářová nespokojovala s pouhým konstatováním, ale vždy se snažila dobrat podstaty problému a správně pojmenovat jeho příčiny. Posluchače oslovila mj. jako autorka 10dílného cyklu *Právo na zdraví*, vysílaného v únoru až dubnu r. 1961 v rámci Rozhlasových novin. V pořadu se věnovala problémům ve zdravotnictví, zaměřila se na vztah zdravotníků a pacientů a dostupnosti bezplatné péče. Ačkoli pořad byl značně kritický, kritika nedostatků se odbyvala bez dnes tak příznačné honby za senzačními odhaleními. Cyklus se setkal se značným posluchačským ohlasem, v mnoha místech se stal podnětem k řešení kritizovaných nedostatků kompetentními orgány a oceněn byl i v Rozhlasové žatvě (soutěži zpravodajských a publicistických pořadů). Závažnou kritikou nedostatků v národním hospodářství se O. Bednářová zabývala v r. 1962 v pořadu *Všudybyl*, vysílaném v cyklu *Lidé – život – doba* a rovněž oceněném na Rozhlasové žatvě. *Všudybyl* sám sebe charakterizoval takto: „Jsem prostě vymyšlená figurka. Většinou mi říkají *Všudybyl*, někde ještě *Čmucha*, *Slídil* nebo *Štoural*, jsem namalovaný na nálepce a přilepován všude tam, kde jsou nevyužitá stroje a materiál“. A obojího objevil svazáci, kteří si figurku vymysleli, nemalé množ-

ství. Jen za první necelé tři měsíce *Všudybylova* života v úhrnné ceně 400 miliónů Kčs.

Od 1. srpna 1963 opustila O. Bednářová rozhlasový mikrofon a začala pracovat v Československé televizi Praha jako redaktorka, scenáristka a reportérka pořadu *Zvědavá kamera*. Vedoucím redaktorem byl rovněž bývalý „rozhlasák“, Vladimír Branislav, který ji do televize přetáhl. Stejně jako předtím v Čs. rozhlasu věnovala svou pozornost problémům, o kterých se nahlas nemluvalo. *Zvědavá kamera* byl čtrnáctideník, který byl vysílán od roku 1958 a byl zaměřený na problémy mladých lidí. Zaslouhou nově vytvořeného redakčního týmu Vladimír Branislav, Ota Nutz a Ota Bednářová se postupně od citových či existenčních otázek posouval stále častěji k problémům společenským a etickým, takže se stal mimořádně populární. Dokonce se v jeho rámci uskutečnily i diskuse v přímém přenosu.

K nejvýznamnějším autorským pořadům O. Bednářové patřily *Volba povolání* (1964), *120 hodin bez spánku* (1964), *Zpráva o snech a ideálech* (1965), *Umění prohrávat*, *Cesta za romantikou* (obojí 1966), *Člověk a židle* (1967, nevysíláno), *Svědectví pro výstrahu* (1968). Za pořad *Volba povolání*, který realizovala hned v počátcích svého televizního působení, si kromě nevole stranických orgánů všech stupňů a ředitelské důtky vysloužila i dva zákazy – zákaz činnosti na 1 rok a zákaz práce ve východočeském kraji. Pořad se věnoval případu výborně studující nadané dívky, která nesměla studovat střední pedagogickou školu jen proto, že její dědeček byl živnostník. A nebýt postupně se uvolňující společenské atmosféry poloviny 60. let, byl by postih ještě mnohem tvrdší. S pořadem *Umění prohrávat* realizovaným v rámci *Zvědavé kamery* v r. 1967 získala 2. cenu v novinářské soutěži J. Fučíka v kategorii televize a zpravodajského filmu. Film byl reakcí na skutečnost, že ČSSR se dostala na jedno z předních míst v počtu sebevražd mladých lidí. Současně měl ukázat, že každá, byť sebebeznadějnější situace má i jiné východisko než dobrovolný odchod z tohoto světa. Velmi zásadním v její tvorbě bylo *Svědectví pro výstrahu*. Tento pořad byl inspirován v r. 1963 konaným a před veřejností utajovaným rehabilitačním procesem s nevině odsouzenými v 50. letech. O. Bednářová se tohoto procesu zúčastnila a byl to jeden z momentů, které výrazně usměřily její vnitřní rozchod s komunistickou ideologií (do KSČ vstoupila podobně jako většina jejích vrstevníků hned po válce) a ovlivnily její pozdější postoje. Jak v rozhovoru pro *Lidové noviny* v r. 1991 přiznává, tehdy si uvědomila, jak nebezpečná je lhostejnost, a rozhodla se, že nebude nikdy mlčet. Jejím životním krédem se stala parafráze citátu Bruna Jasenského: *Neboj se přátel, ti mohou jen zradit, neboj se nepřátel, ti mohou jen ublížit – boj se lhostejných.*

V květnu r. 1970 byla za účast na demokratizačním procesu z ČST propuštěna a jen velmi obtížně sháněla jakékoli zaměstnání. Pokud se jí to podařilo, pracovala jako uklízečka ve vinárně, šatnářka či pomocnice. Byla

jednou z prvních signatářek Charty 77 a spoluzakladatelkou Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS). Jako jedna z prvních přepisovala texty pro Chartu i VONS a také knihy, které vycházely v samizdatu v edici Petlice. Její vlastní publikační činnost představují dvě práce v exilových Listech – *Příběh paní Ciparové* a *Monika Ledererová*.

Pro svou činnost byla soustavně sledována, pronásledována a vyšetřována. Příslušníci StB do jejího bytu chodili i v její nepřítomnosti, domovní prohlídky se staly běžnou součástí života, byt si bezostyšně odemykali vlastním klíčem. Stejně pozornosti StB se těšili i její dva synové. Několikrát byla bezdůvodně zadržena a přesto, že trpěla vážnou chorobou slinivky, nedostala dietní stravu. V roce 1979 pak byla při ostudném procesu s chartisty (společně s V. Bendou, J. Dienstbierem, V. Havlem a P. Uhlem) jako jediná žena odsouzena na 3 roky vězení v I. nápravně-výchovné skupině. Její synové v r. 1982 emigrovali do Británie.

Po listopadu 1989 obnovila externí spolupráci s Českým rozhlasem i Českou televizí. Rozhlasové pořady *Člověk volá člověka* s podtitulem *O lidech a s lidmi, kteří dovedou myslet srdcem*, tedy o těch, kteří se nezištně věnují práci pro druhé, zejména slabé, nemocné a postižené, připravovala s Libuší Šnekovou, rovněž obětí normalizačních čistek.

Jako první na vzpomínkovém setkání Charty 77 v Paláci kultury v roce 1991 vyzvala konfidenty StB, aby

toto shromáždění okamžitě opustili. A konečně byla jedna z prvních, která veřejně podpořila lustrační zákon.

Těžiště své činnosti ovšem přenesla v polistopadovém období do zcela jiné oblasti – do humanitární činnosti ve Výboru dobré vůle, založeném Olgou Havlovou. Na počátku jeho činnosti připravovala informační brožury a následně se věnovala zajišťování všeho, co souvisí s tiskem a publicitou. Humanitární činnost je logickým vyústěním jejich celoživotních postojů. Vždy bojovala vlastními prostředky proti křivdám, násilí a bezpráví páchaným na slabých a bezmocných. Podobně jako jiným i jí se dostalo nežádoucí publicity – v roce 1991 vyšel ve švýcarském týdeníku *Weltwoche* článek Monique Schlegelové, která O. Bednářovou označila za „dřívě žhavou komunistku, nyní žhavou katoličku“. Po přetištění článku v Lidové demokracii se zvedla vlna nesusouhlasu. Na podporu O. Bednářové vystoupila řada významných osobností. Autorka článku, poukazující na to, že do popředí veřejného života se derou bývalí komunisté, jaksi opomněla jednu významnou skutečnost. Otka Bednářová rozhodně nepatřila mezi ty, kteří jen přežívali a vyčkávali příhodné chvíle. S kritikou společenského systému a jeho nedostatků přišla mnohem dříve, než se to stalo běžným jevem. Za svou publicistickou činnost získávala ocenění, ale velmi často také postihy. Ocenění za její celoživotní úsilí a statečný postoj se jí dostalo v roce 1997, kdy se stala nositelkou Řádu TGM za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva.

MgA. Jiří Hraše

Slávka Dolanská

*** 19. 6. 1927 Plzeň**

„Musím říct, že jsem takový fluktuant z povolání. Já jsem všude byla maximálně tři roky. Až na ten rozhlas – a tam se mi to nevyplatilo, tam mě potom vyhazovali.“

Sedíme se Slávkou (křtěnou Věnceslava) Dolanskou (provdanou Scherlovou) nad šálky čaje, pamatují dobře na její práci v rozhlasové redakci, vím, že z válečné pomocné dělnice se přes poválečné funkce korespondentky a sekretářky po hereckých zkouškách dostala do Těšínského divadla a Horáckého divadla jako herečka a herečka-lektorka. Odtud přešla do funkce redaktorky divadelních her a divadelního časopisu, studovala přitom novinářskou školu, a nakonec se přesunula do rozhlasu. Vyptávám se jí na některé podrobnosti zaměstnání, přechodu do rozhlasu, na zákaz besedy o divadle, na soud o zaměstnání a na nejzajímavější pořad.

Když jsem se v roce 1952 vrátila do Prahy, dělala jsem Divadelní edici v Osvětě. Nakladatelství Osvěta pak splynulo s Orbisem, a to následkem procesů. Ředitelem nakladatelství byl František Novák, kdysi náměstek ministra a v procesech jeden z prvních zatčených. To byli všechno pěšáci, o kterých dnes nikdo neví, ale musela jich být strašná spousta. Mě vždycky ze všeho nejvíc zajímal dramatický text, i v divadle jsem chtěla jít za textem. A v Orbise byly paradoxy, o kterých se dneska nikomu nesní. Např. plán papíru. Abyš mohl vydávat, musel jsi mít papír. Ale papír nebyl, takže jsi nemusel vy-

redaktorka zrcadla kultury

dávat nic. Tím se práce zmenšovala, ale tys tam musel sedět. Nikoho nezajímalo, že to nemá smysl. A v Orbisu se pak malovalo, takže nás rozhodli do prostor, kde se nemalovalo, a já přišla do redakce osvětových časopisů k Jirkovi Benešovi a tam jsme se domluvili, že by potřeboval redaktora. Mně v té edici nikdo neubližoval, ale když si nemůžeš vydávat – ne, co tě napadne, to vůbec ne, ale ani co je v plánu ... Než to domalovali, byli jsme dohodnutí, já se octla v redakci osvětových časopisů, založilo se Ochoťnické divadlo (pozdější Amatérská scéna) a už to byl jiný život. Tam jsem zažila ohromný vzestup amatérského divadla! Nic mě tam nepálilo, naopak. Ale rozhlas, to byla přece jenom výzva. Bývala jsem herečka a chybělo mi jeviště, a to mně rozhlas svým způsobem zaplnil. V zrcadle kultury se tenkrát nějak nepohodli. (Na rozhlas se reagovalo nervózně, nikdy nevíš, jestli tě za recenzi nepopraví; že se někdo z venku ozval, bylo běžný!) Jirka Pober přešel do zpravodajství, po něm ten horký brambor divadla vždycky někdo vyfasoval – a tak hledali někoho, kdo by to měl na krku. Ještě po létech se někdo ozval a říkal: „Ta statečná dívka tam ještě je?“ Já jsem si totiž nikdy nenechala nic líbit.

Zakázaná beseda? Ta byla s Kopeckým, s Krejčou a s Blažkem a šlo v ní o současné divadlo. Jan Kopecký tamrazil tezi, že dramatik je vlastně průzkumník, že objevuje, co ještě není v žádném usnesení, že pozná náladu nebo situaci ve společnosti, jaká skutečně je,